Kaapon Kaiku IV/2021

27. vuosikerta

Sisältö

Uusi vuosi, uudet kujeet 3
Päätoimittajan mietteitä 4
Lapsille monipuolinen kerho kyläläisten vetämänä 5
Pimeät illat, ulkotulet ja omat väet (eli katselmus laavulla järjestettyihin tapahtumiin) 5
Ennen ja nyt 7
Yrtinmantan mietteitä… 8
Kuusijuhlien aikaan 9
Kon Niämelä poja apinat jaakasiva 13
KRISTIINA VEHNÄTUKKA – romaani 17
Miniristikko 19

Julkaisija:	Rikantilan koulun kyläyhdistys yhteistyössä Eurajoen kunnan kulttuuritoimen kanssa www.rikantila.fi	
Painos:	n. 165 kpl	
Ilmestymisajankohdat:	I Maaliskuu II Kesäkuu III Syyskuu IV Joulukuu	Tilaushinta kotimaahan: 15 euroa/vuosikerta

TOIMITUS

RIKANTILA:
Tauno Perkiö (päätoimittaja)
puhelin 044 9802153
sähköposti tauperk@gmail.com

SAARI:
Kirsi Hassinen

puhelin 040 5074843
sähköposti kirsi.hassinen@platom.fi

LUTTA:
Mauno Paassilta (lehden tilaukset)
puhelin 050 568 7147
sähköposti manu47@eurajokinetti.fi

RITAVUORI:
Marja Hiltunen

puhelin: 040 7170221
sähköposti
hiltunen.marja@gmail.com

RIKANTILAN KOULUN KYLÄYHDISTYKSEN JOHTOKUNTA V. 2021

Kiikola Heidi, vt pj.	040-7043458
Capri Tiia	044-2421674
Pörsti Juhani, rahastonhoitaja	050-0824501
Jasu Hannele, sihteeri	050-4079608
Laakeristo Hanna	050-3098703
Mikkola Marko	050-4102078
Mäenpää Anna-Mari	044-7090111
Kiikola Markku	050-3639863
Hassinen Kirsi	040-5074843
Esko Maija	050-3387194

KOULU

Koulu	(02) 8682611 Rikantilantie 194	27150 Eurajoki
Varjonen Suvi	044-3124247	

Uusi vuosi, uudet kujeet

Kyläyhdistys on kokouksessaan valinnut minut hoitamaan puheenjohtajan tehtävää Heidin pitkän ja ansiokkaan kauden jälkeen. Kiitos luottamuksesta kyläläisille ja suuri kiitos Heidille erinomaisesta kylämme eteen tehdystä työstä!

Olen itsekin Vaimalan kylässä syntynyt ja Rikantilassa ala-asteen 80-luvulla käynyt. Pitkän kierroksen maailmalla tehneenä palasin perheeni kanssa takaisin Vaimalaan kotipaikkaani, kun esikoisellemme tuli aika lähteä eskariin. Parempaa paikkaa tuskin oli hänelle koulutietä aloittaa kuin Rikantilan koulu, jossa lapsi saa olla lapsi, opettaja voi opettaa lapsia yksilöinä ja kaikki ovat tuttuja toisilleen.

Heidi jo viime lehdessä avasikin kyläyhdistyksen elinvoimaisuutta, joka puhututtaa ja mietityttää tällä hetkellä erityisesti koulumme tulevaisuuden kautta. Tilastot ja ennusteet puhuvat yhtä kieltä, minkä sävy on hyvin kielteinen, mutta näihin voi pyrkiä myös vaikuttamaan, jotta ennusteita ei lähdetä vahingossakaan toteuttamaan. Entinen pääministeri möläytteli omia keinojaan lasten lisäykseen, mutta me olemme miettineet hieman muita, ja olemme korvat höröllä kuuntelemassa teidänkin ajatuksianne, että miten saisimme kouluumme lisää oppilaita ja sitä kautta säilytettyä sekä koulu että kylän elinvoimaisuus.

Tärkeintä on osoittaa, että olemme tosissamme puolustamassa ja rakentamassa Rikantilan koulun tulevaisuutta. Teemme tekoja emmekä vain puhu. Puhua kuitenkin myös pitää, sillä parasta mainosta on kertoa muillekin kuinka hieno koulu ja kyläyhteisö meillä on. Puskaradiot siis laulamaan Rikantilan säveliä. Kylällä tapahtuu nyt paljon ympäri vuoden ja uuden laavun sijainti lähellä koulua luo entistä paremman paikan järjestää tapahtumia luonnossa, joka meitä kaikkia ympäröi ja jonka arvo on korvaamaton. Muistetaan myös, että myös koulu on iltaisin ja viikonloppuisin käytössämme harrastamiseen.

Toivotan kaikille rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta 2022!

– *Marko Mikkola*, puheenjohtaja

Päätoimittajan mietteitä

Laitanpa tähän alkuun muistelun noin puolen vuosisadan takaa. Olin kymmenen vuotta vanhemman isoveljeni apuna rakentamassa yhtä kesämökkiä. Kun olin naulannut yhden laudanpätkän kiinni, huomasin vatupassin avulla, ettei lauta tullut vaakasuoraan, kuten tarkoitus oli. Manasin ääneen taitamattomuuttani, kun paikalle omia aikojaan tallustellut naapurin ukko kysyi veljeltäni: ”Mitä tua poik oikke noitu?” Veljeni vastasi: ”Hän ei tainnu saada tuata lautaa ihan vaateriin”. ”Tjaah. Ei sitä huama”, sanoi äijä. Sitten hän huitaisi kädellään ja jatkoi paikallisella murteellaan: ”Semsse, konei mittä ite ossa tehr, sihtava toine silm kii, olisik joku baikk vinos!”

Tekevälle sattuu. Viime numeroonkin jäi tietysti joitakin virheitä. Vaikka jonkun ilmiselvän virheen voinkin korjata, en ala suuremmin kenenkään tekstejä parantelemaan – siitä voisi syntyä oma kohunsa. Niinpä jos joku huomaa mieltään painavan pahan virheen, kehoitan ottamaan yhteyttä jutun kirjoittajaan eikä minuun. Viime numeron vikojen vuoksi jo hetken ajattelin, että jatkakoon joku muu tätä ”päätoimittajan” virkaa. Mutta kun en pienen soittelun perusteella löytänyt ketään halukasta, päätin sitten itse jatkaa tätä tehtävää.

Tässä työssä asetan kirjoittajien jutut peräkkäin yhdeksi suurehkoksi Word-tiedostoksi. Sitten asettelen kuvien koot siten, että joka sivulle tulee sopivasti tekstiä tai kuvia. Tarkoitus on saada sivumäärä tasan neljällä jaolliseksi, koska lehti monistetaan A3-kokoisille arkeille, jotka taitetaan ja nidotaan keskeltä. Tässä yhteydessä lähetänkin parhaat kiitokset ja ajankohtaiset toivotukset kunnan toimistolla työskentelevälle *Marita Sundqvist*ille, joka on tehnyt erinomaisen huolellista ja siistiä työtä lehden monistamisessa.

Kuten edellä kävi ilmi, teen jutuista yhden Word-tiedoston, minkä takia toivonkin, että kirjoittajat lähettäisivät juttunsa ko. formaatissa. Kun kaikki jutut on paketissa, muutan numeron pdf-muotoon, missä muodossa se on myös netissä luettavissa.

Lopuksi toivotan kaikille *Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2022!*

– *Tauno Perkiö* –

Lapsille monipuolinen kerho kyläläisten vetämänä

Koulun rehtori *Suvi Varjonen* otti yhteyttä kyläyhdistyksen johtokuntaan toiveena löytää vetäjä oppilaiden tiistaikerhoon. Kunnalta oli siis tähän saatu raha, mutta vetäjää ei kunnalla ollut tarjota. Kyläyhdistys innostui mahdollisuudesta yhdistää lapset ja paikalliset taitajat. Toteutuksella lähdettiin samalla painottamaan lähiympäristön kasvattavaa merkitystä sekä positiivisen kohtaamisen tärkeyttä lasten ja oman alueemme aikuisten välillä. Yhden kerhon vetäjän sijaan löysimme seitsemän henkilöä, osaajia omilta kyliltä, joista jokainen toi mukanaan eri teeman omalle päivälleen.

Syksyn ja alkutalven aikana lapset pääsivät kokeilemaan monenlaista: istuttamaan kukkasipuleita koulun pihalle, kokeilemaan improvisaatioteatteria ja oppimaan koripallotemppuja sekä kaivertamaan kurpitsoja, kuulemaan millaista koulunkäynti Rikantilan koulussa oli vuonna 1959, piirtämään elävästä mallista, tutkimaan kivikokoelmaa lähiseudun löydöksistä, askartelemaan joulukortteja ja leipomaan pipareita. Joka tiistai koulun ulko-ovesta on juossut ulos varsin innokkaita lapsia sekä tyytyväisesti hymyileviä aikuisia, joiden mielestä tunti oli mennyt nopeasti ja varsin mukavasti.

Suurkiitokset kerhon vetäjille taidoistanne, tiedoistanne ja motivaatiostanne koulumme oppilaiden hyväksi:

Suvi Varjonen, Helena Heinonen, Maija Esko, Nicholas Capri, Anna-Mari Mäenpää, Sinikka Lainio, Markku Kiikola, Lea Kauppi

–Tiia Capri

Pimeät illat, ulkotulet ja omat väet (eli katselmus laavulla järjestettyihin tapahtumiin)

Nuotion loimusta kun nostaa katseensa ei kykene erottamaan tähtitaivasta eikä maan peittävää hienoista pakkaslumen kerrosta. Näkyy vain vaivoin erottuvia kasvojen piirteitä ja tulen loimu tanssii hymyilevissä silmäpareissa. Ympärillä oleva metsä on vaiti, mutta laavulla tarinaa riittää. Esittäydytään, kuvaillaan missä asutaan ja kenen kanssa elellään. Vaikka yhteistä on varsinaisesti vain sama elinympäristö Kaaponpesällä riittää yhdistäviä kokemuksia, mielenkiintoisia tarinoita menneistä, hauskoja juttuja nykyisyydestä ja mukavia suunnitelmia tulevasta.

Vietetään siis Rikantilan koulun kyläyhdistyksen ensimmäisiä Kaisankahjaisia. Vanhanajan Kaisanpäivänjuhlissa syötiin ja juotiin hyvin joten näissäkin pidoissa on tarjolla perinteen mukaisesti puuroa. Hannelen tekemä ohrapuuro maistuu ja Helenan jälkiruuaksi valmistama rahka on mitä parhainta. Ennen aikaan tässä naisten juhlassa juomana oli kalja mutta kipakassa pakkasillassa suositumpi ja eksoottisempi valinta on kuuma mausteinen marjajuoma Cascara kylän omalta paahtimolta.

Kylien emäntien juhla on jatkoa kyliemme miesten juhlalle eli Mikon päivälle, jota laavulla vietettiin syyskuussa. Lapsetkin saavat vuoronsa kunhan saamme kunnolla lunta onnistuneeseen lasten talviriehapäivään.

Uusi laavumme on ollut ahkerassa käytössä syksyn ja alkutalven niin kyläläisten kuin kylän ulkopuolella asuvien luonnossaliikkujien toimesta. Uuden laavun mainio sijainti on myös palvellut koulua. Opettajat ovat kiitelleet ja oppilaat ovat olleet innoissaan on teemana ollut sitten laavun ympäristö tai vaahtokarkkien paahto laavun suojassa.

Kyläyhdistyksen toimesta laavulle kokoonnuttiin myös Pyhäinpäivän aattona. Kekri on vanhankansan suuri perinnejuhla, jota vietettiin myös nimellä Kööri. Laavulla nautittiinkin ruuan ja juoman lisäksi kuoro- eli kööriesityksiä. Soljuva-kuoron sävelet tanssivat ulkotulien loimussa ja Vaimalan kylän Hanaen kaunista laulua kehysti nelosluokan tyttöjen tanssi. Laavun lämmössä ja lempeässä valossa laulettiin vielä lisää niin kuin kyläyhdistyksen laavuilloissa hienona tapana on.

Kiitokset aktiivisille kyläläisille, kiitos osallistujille ja tekijöille, sillä yhdessä nämä onnistuvat. Nautitaan kauniista laavustamme; Kaaponpesästä ja sen kauniista ympäristöstä. Kiitollisia saamme olla.

Tiia Capri

Ennen ja nyt

Kun marraskuun päätteeksi päivälläkin oli pakkasta 13 astetta, jota tuulenvire terävöitti, tuli mieleen 65 vuoden takainen joulukuun alku Eurajoen kristillisellä kansanopistolla. Silloin oli pakkasta aamulla 19 astetta, ja luntakin maassa melkoisesti. Siitä on jäänyt pysyvät muistot, kun Oskarin-päivän johdosta jollekin ”akreeniuksensa” omaksuneelle oli tullut mieleen, että johtaja *Antola*lle olisi syytä mennä esittämään näytettä oppimastamme nimipäiväonnitteluiden merkeissä!?

Moista joulukuun alun pakkasta en muista sen koommin olleen, mutta kun tätä 5.12. kirjoittaessani mittari osoittaa -17 °C, ei siitä kaukana olla. Niin huolissaan kuin ilmastonmuutoksesta nykyään ollaankin. Ja ainakin tänään maamme itsenäisyyden 104-vuotispäivänä on todettava, että nyt 19 asteen pakkasia on nähty, ja vastaavanlaisessa säässä muistan kerran kunnan itsenäisyyspäivän juhlallisuuksiinkin osallistuneeni.

Joulukuun kolmantena päivänä Satakunnan Kansassa oli kiintoisa tarina virkaiältään Suomen vanhimmasta yhä potilastyötä tekevästä neurokirurgista *Markku Terho*sta, 62 v. Lääkäri kertoo uransa aikana nähneensä kehityksen, joka vastaa siirtymistä hevoskärrystä kuumatkaan, tarkoittaen sillä leikkausriskien pienentymistä. Kuitenkin toteaa, että aivoverenvuotopotilaista vain yksi viidestä palaa työelämään, kaksi kuolee ja toiset jäävät enemmän tai vähemmän vaivaisiksi.

Tämän kirjoittajaa toteamus ei voinut olla muistuttamatta vuoden 1972 isänpäivän tapahtumasta, kun kuntolenkiltäni minut vietiin Eurajoelle juuri hankitulla ambulanssilla Rauman sairaalaan, ja paikalle kutsuttu lääkäri totesi välittömästi; nuori mies ja aivoverenvuoto. Mikäli kyseisten tapausten jälkeinen kuntoutumisprosentti vieläkin on edellä kerrotun kaltainen, mikä se on ollut 50 vuotta sitten? Viimeistään tässä vaiheessa on pakko miettiä, voiko kaikkea laittaa pelkästään sattuman piikkiin.

Kyläyhdistyksemme puheenjohtajalla Heidillä saattaisi olla vastaavanlaisia ajatuksia, kun hänelläkin on rajuja muistutuksia elämän katoavaisuudesta. Kirurgi Terho kertoo kuitenkin tapauksesta, jossa sydänpysähdys on jopa antanut mahdollisuuden elämän jatkumiselle. Nuoren naisen aivovaltimon pullistuma on yllättäen puhjennut ja verta on tullut kuin härjän kurkusta = oma ilmaisuni. Lääkärin painaessa vuotokohtaa sydän pysähtyy, jolloin verentulo loppuu välittömästi. Lääkärin sulkiessa suonen muutamassa sekunnissa ”klipsillä” sydän käynnistyy uudelleen.

Meillä jokaisella on aikamme, ja näiden ajatusten myötä Hyvän Joulun ja Uuden vuoden toivotuksin! *– Matti Virta –*

Yrtinmantan mietteitä…

Ruoka aina mielessämme, varsinkin nyt kun pitää juosta, joulu tulee.

Makkarat, livekala, räätikkäloora, klimppisoppa, kriiskryynpuuro, putinki, tapaninrokka ja jopa talkkuna kuuluivat perinteisiin yli sata vuotta sitten , herkuteltiin ja parasta laitettiin pöytään, olihan joulu. Juhlajuomaa oli tarjolla, Annan päivän aikoihin imellettynä, maltaisena ja makeana joka Hiiva-Nuuttina loppuun juotiin. Tutulta kuulostaa, vaikka herkut ovat muuttuneet nykykattauksessa melkoisesti. Kinkkua oli vain harvoilla , siihen aikaan pelkästään sianlihaa siivuina jota kutsuttiin näiden paikkakuntien murteella sinkuksi, hieman huvittavaa mielestäni.

Uunnavuonna on päivä pidentynyt jo uuninlämmityksen verran…

Uudenvuoden päivänä syötiin maalaistaloissa kirkasta lihalientä, kielipaistia ja perunoita, seuraavina päivinä padassa paistettua vasikanlapaa ja jälkiruuaksi karviaiskiisseliä. Loppiaisena riitti hyvinkin maistuva silli ja leikkeleet, lintupaisti umpiovihannesten kera, pikkelsiä ja piikkisikakakkua joka oli tavallinen sokerikakku ja piikit tehtiin manteleista. Kaalilaatikko ja lihakeitto, jossa linnunluut keittyivät makua antamassa, oli kylmien ilmojen hyvä lämmittäjä.

Kevyen herkkupalan tarjoaa vanha resepti hiutaleleivistä:

160 g sokeria, ½ dl kermaa, ½ dl siirappia, 110 g sulatettua voita, 60 g kaurahiutaleita, 120 g vehnäjauhoja, ½ tl leivinjauhetta.

Kaikki aineet sekoitetaan hyvin. Lusikalla asetetaan pieniä taikinanokareita hyvin rasvatulle pellille, ottaen huomioon, että ne leviävät paistettaessa. Paistetaan kohtalaisen lämpöisessä uunissa n. 215 astetta…

Kaikille toivon leppoisaa ja maistuvaa juhlan aikaa . . .

– *Eila Holmsten* –

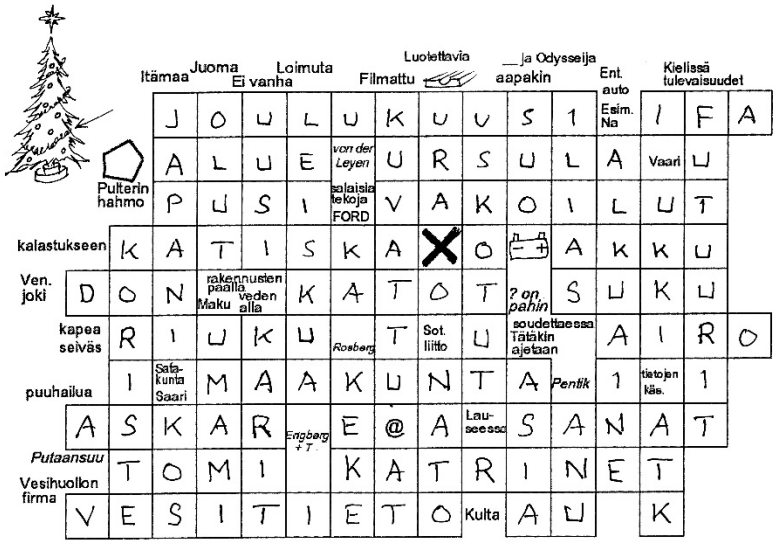

Ristikon ratkaisu

Kuusijuhlien aikaan

Jyväskylän seminaari, joka koulutti kansakoulunopettajia, perustettiin v 1863 ja sieltä on lähtöisin meille kaikille niin tuttu ja rakas kuusijuhlaperinne. Etenkin kouluissa vietetyistä juhlista meillä kaikilla luullakseni, on muistoja. Ne ovat kuvina silmissämme ja myös erilaiset tuoksut ja tunteet vievät meidät helposti vuosikymmeniäkin taaksepäin. Juuri näitä tunteita ja tuoksuja yritän kuvata tässä tarinassani, joka johdattaa meidät joulunajan tunnelmiin, Lapin Ruonan kylään 60-luvun loppupuolelle. Ruonan kylän kansakoulun kuusijuhla on juuri päättynyt ja äänekäs lapsilauma ilakoi alakoulun pihalla. Tunnelma on vapautunut, lähes riehakas kaiken juhliin liittyneen jännityksen purkauduttua. Lahjaksi saatujen perinteisten joulupussien sisältö on varsinkin poikien kesken tarkistettu, hyväksi havaittu ja niiden tyhjennys on jo loppusuoralla. Parempiin suihin katoavat niin joulupiparit kuin pari namustakin, omena taitaa useimmilla jäädä kotiin viemisiksi. Tytöillä meno on rauhallisempaa. Heidän huomionsa keskipisteenä on juuri saatu joulutodistus, arvosanojen vertailu on täydessä käynnissä. Annetaanpa siinä vielä viimeisimmät kommentit niin omien kuin muidenkin juhlavaatteista. Kuka on saanut uuden liivihameen, kuka hienot mustat juhlakengät ja onpa niitäkin, joilla koko varustus on uusinta uutta. Tai ainakin hyvin tuunattua. Hiljalleen myös oppilaiden vanhemmat, mummot, vaarit ja muu kylänväki astelee alas koulun rappuja ja verkkainen puheensorina käy pitkin pihapiiriä. Aikuisten mielestä kuusijuhla eteni mallikkaasti ja ohjelma oli, kuten muinakin vuosina, mukavan monipuolista. Oli tonttutanssia, enkelikuoroa, joulurunoja, hienosti puvustettu ja lavastettu näytelmä Peikkometsän joulu ja tietenkin jouluevankeliumin lukeminen. Enkeli taivaan kajahti myös tällä kertaa erityisen hienosti, koska yläluokan tytöissä oli paljon hyviä laulajia. Juhla onnistui kaikenkaikkiaan erinomaisesti, ellei mukaan lasketa muutamia unohtuneita vuorosanoja ja pari kärventynyttä enkelinsiipeä. Kuusessa palaneet elävät kynttilätkään eivät tänä vuonna aiheuttaneet minkäänlaista palaneen käryä. Eräänä vuonna pieni palonalku oli ollut totisinta totta ja niinpä koulumme keittäjä oli nytkin varannut ämpärillisen vettä keittolan ovensuuhun. Hätäkasteen varalle, vitsailivat viidennen luokan poikanaskalit. Pikkuhiljaa koulun piha tyhjenee ja tuhansien tuikkivien tähtien ympäröimä kuu-ukko pällistelee korkeuksista juhlaväen verkkaista kotimatkaa. Keskitalven päivät ja valoisa aika on lyhyt, joululomalaisten mielestä päivät kuitenkin venyvät ja vanuvat, suorastaan matelevat. Joka ilta lasketaan, montako yötä on aattoon. Sisarusten kesken nuhjataan ja pieni jännitys kiristää tunnelmaa niin sisä- kuin ulkoleikeissa. Äiti kulkee arkisissa ulkoaskareissaan, navetasta kanalaan, kanalasta sikalaan ja isä puolestaan on aina hämäriin asti metsätöissä. Jouluruokien valmistus ja leipomiset ovat vasta ajatuksen tasolla, itse kasvatettu ja suolattu joulukinkkukin odottaa vielä paistajaaansa. Joulusiivous pitää äidin mielestä jättää aina aatonaattoon. Suuri lapsilauma pitää huolen, että vauhtia ja vaarallisia kaarteita riittää. Varsinkin veljesten kovaääninen ja välillä ihan painiksikin menevä kommunikaatio saa äidin tulistumaan vähän väliä. Silloin saamme kaikki kuulla että, tontut kyllä näkevät ja

pukki saa varmasti kuulla minkälaisia mukuloita täällä meillä on! Hetken tuo uhkaus vaikuttaa, mutta leijuu pian pois kuin höyhen tuuleen ja kun äidin pää kääntyy, meno taas yltyy. Kaiken hässäkän, kiireen ja piinaavien päivien ja iltojen jälkeen odotus lopulta täyttyy ja on jouluaattoaamu. Seuraan äidin askareita tuvan pöydän äärestä. Pirttipöydän kuluneelle kannelle on levitetty ihan uusi vakstuuki ja pöydällä tököttää kolmihaarainen, punainen kynttilänjalka pitkine kynttilöineen. Pöydän päässä on iso vadillinen riisipuuroa ja toinen piripinnassa rusinasoppaa. Tuvan uunista leijailee paistetuiden laatikoiden ja kinkun kutkuttava tuoksu. Tupa on putipuhdas ja mäntysuovan tuoksuiset talvimatot on levitetty lattioille. Raotan tuvan salusiinia ja tirkistelen hämärälle pihalle. Isä tepastelee pitkin pihapolkua, hiukan kumarassa, harppovin askelin. Pitkävartiset, harmaat huopikkaat tarpovat lumessa ja karvalakin korvalliset heiluvat hilpeinä. Muhkeat, pitkävartiset talvikintaat kannattelevat jäätynyttä, lumista kuusipuuta. Mies ja luminen puu katoavat sisään saunakamarin ovesta. Siellä puu saa lämmitellä ja sulatella oksiaan ennen tupaan kantamista. Iltapäivän tunteina tuo harvaoksainen, todellinen luomukuusi asetetaan itsetehtyyn, puiseen ristikko jalkaan ja jälleen kerran joulupuu löytää tutun paikkansa tuvan nurkasta. Raikas, metsäntuoksu tulvii pieniin sieraimiin. Äiti hakee kamarin yläkomerosta vanhan tutun, kuluneen kenkälaatikon, kuusenkoristelaatikon. Sieltä löytyy jouluinen aarreaitta. Muutama pätkä hopeista koristepunosta, joulukuusen palloja, itse taiteltuja paperienkeleitä ja rypistynyt lippusiima. Onpa siellä vielä muutama villalangoista väsätty punainen joulutonttukin ja kimaltaviin papereihin piilotettuja kuusen karamellejä. Ryppyisestä paperipussista pilkistää latvatähti, vuosien käytöstä nuhraantunut, mutta hopeansa säilyttänyt. Ja tietenkin metalliset kynttilän pidikkeet, joita on tosi vaikea saada tukevasti kiinni kuusen ohuisiin oksiin. Niinpä se onkin äidin tehtävä. Pian tuvassa on aikamoinen säpinä ja pienien jalkojen tepsutus. Isossa lapsilaumassa kuusen koristelustakin helposti kehkeytyy hyvin totista kilpalaulantaa ja vähemmän riemukasta aktiviteettia. Kauas katoaa rauhallinen joulutunnelma. Mutta kaikesta huolimatta... kohta joulupuu on rakennettu. Illansuussa juosta vipelletään kapeaa, lumivallien reunustamaa saunapolkua. Ihoa kipristää ja pakkaslumi nipistelee paljaita varpaita. Saunan ulko-ovi sulkeutuu pienten kylpijöiden takana tutusti narahtaen. Höyry matelee saunan oven ja ikkunoiden pielissä ja lattian kylmyys tuntuu jalkapohjissa. Hämyisillä saunan lauteilla lempeän hiostava löyly hiipii iholle ja silmissä kutisee hiki. Kirmaistaan saunasta ulos ja juostaan lumihangessa. Tehdään lumienkeli puhtaaseen pakkaslumeen ja rynnitään kiljuen ja huohottaen takaisin lauteille ihmettelemään, miten paljon höyryä pienestä ihmisestä voikaan irrota. Tämän aatto iloittelun jälkeen rynnitään kilpaa läpi hyisen pakkaspihan takaisin tuvan lämpöön ja kuivatellaan vielä tovi karheiden pyyhkeiden sisällä. Tänä iltana saadaan pukea uusi, kuusijuhlaa varten ommeltu mekko. Veljienkin vaatteet ovat puhtaat ja lähes rypyttömät ja äiti patistaa heitä jopa kampaamaan pörröiset päänsä. Ilmassa on suurta juhlan tuntua. Minä, seitsemän vuotias, en enää ihan aidosti luota joulupukin olemassaoloon. Aattoillan edetessä tuo kadotettu usko kuitenkin kummasti alkaa tehdä paluuta. Mitä pidemmälle ilta kuluu, sen varmemmin kuulen ja jopa näen

tonttujen liikkuvan ikkunoiden takana ja porstuan hämärissä nurkissa. Olihan se joulupukille kirjoitettu kirjekin kadonnut rappupielestä ? Joku tuolla lasin takana nytkin vilahti, todistaa pikkuveli! Kellon kilinä pimeältä pihamaalta saa pikkusiskon liikkumaan vikkelästi ja ampaisevan isän syliin. Jännitys kipristää mahat mykkyrälle oudon rahinan ja kahinan kuuluessa porstuasta. Eikä turhaan, sieltä se nyt lopultakin tulee, ihan oikea joulupukki! Tosi erinäköinen kuin kuusijuhlan pukki...tämä näyttää paljon nuoremmalta ja kiltimmältä. Ruskea pitkä turkki, ihan kuin naapurin Arilla joka on käynyt Ameriikassa asti, turkkiostoksilla. Hieno parta...valkoinen, pehmeä ja kihara ja pitkä tonttulakki. Kuusijuhlan pukilla oli mitätön, harmaa suti ja pahainen karvalakki. Tällä pukilla on kunnon kintaatkin, ihan samanlaiset kuin isän kuusenhaku kintaat! Mutta mitäpä näitä pohtimaan, pukki mikä pukki, laulaa sille nyt varmasti pitää. Laulun jälkeen päästään itse asiaan, paketit pukin pussista löytävät ottajansa ja pian jouluinen, aina yhtä kiireinen hahmo jo katoaakin aattoillan pimeyteen. Lahjojen aukominen ei kauaa kestä, pakettien lukumäärä kun ei järin suuri ole ja mitään vieraskoreutta ei tässä kohtaa harrasteta. Villasukat, lapaset ja pipo, ihan samalaiset, joita äitikin on kutonut. Puhtaan valkoinen, pehmeä aluskerrasto, jonka kaula-aukossa on prinsessa pitsi. Paksu värityskirja ja uudet puuvärit, hienot, ihkaomat. Näitä ei velipojille anneta! Karamellipussikin löytyy ja vielä yksi, kova paketti on jäjellä. Uteliaat pikkusormet nyhtävät auki vihoviimeistä pakettia, jonka sisältä löytyy vaalean punainen, pitkänmuotoinen rasia. Rasian kannen auetessa sieltä paljastuu maailman hienoin tyttöjen rannekello. Kellon takana lukee Leijona. Kiitos rakas joulupukki, joulu on tässä ja nyt! Joulun jälkeinen aika kuluu huolettomissa ulkoleikeissä, telmitään talvisessa luonnossa aina iltahämäriin asti. Vertaillaan ja testaillaan yhdessä kaverien ja ystävien kanssa lahjaksi saatuja suksia, monoja, luistimia ja kelkkoja. Vuoden vaihtuessa sytytetään pelottavasti räiskyvät, joululahjaksi saadut tähtisadetikut ja poltetaan kynttilänpätkiä lumivallien reunamilla. Jo marraskuun lämpimien ilmojen ja suojalumien aikaan rakennettu lumilinna on jännittävä, salaperäinen piilopaikka talviiltojen pimeydessä. Eletään yksinkertaista, luonnonläheistä arkea pienessä, talviuntaan nukkuvassa maalaiskylässä. Joululoman päättyessä ja koulujen alkaessa olemme virtaa täynnä kuin Duracell puput ja talviset harrastukset saavat jatkoa. Kylän talkoilla rakennettu jääkiekkokaukalo ja luistinrata ovat kovassa käytössä ja joskus harvoin pääsen äidin mukana iltasella kyläpaikkaan, jossa on televisio. Onpahan aikamoinen vekotin, näkeeköhän tuo telkkarinväki meidät tuolta toosastaan, ihmettelee naapurin hampaaton mummo. Tämä epävirallinen, historiallinen katsaus on nyt päättymässä ja aikakoneemme laskeutuu tähän päivään. Tietotekniikan täyttämään, hektiseen atomiaikaan. Mikä myllerrys onkaan tapahtunut muutamassa kymmenessä vuodessa. Tämän päivän nuori ihmettelee, miten tuon ajan lapsi on voinut selvitä ilman kännykkää, pelikonetta saati kaikkea muuta tämän ajan peruskauraa. Niinpä niin.. jouduimme asumaan pienissä, ahtaissa asunnoissa, monipäisissä sisaruslaumoissa ilman mitään mukavuuksia. Olimme päivittäin pakotetut ruumilliseen liikuntaan joka käytännösssä tarkoitti, että liikuimme kävellen, sälisevällä polkupyörällä tai talviaikaan suksilla ja kelkoilla. Saimme oppimme pienissä, hämärissä kyläkouluissa,

ilman nykyajan monimuotoisia, oppimista edistäviä virikkeitä. Hei haloo, kirjoitimme kynillä ja pyyhimme kumeilla. Oliko alkeellista? Alkeellista tai ei, mutta kerran vuodessa meilläkin oli koulun kuusijuhla, juhla josta joulunaika alkoi. Aivan kuten sillä pienellä tytöllä yli viisikymmentä vuotta sitten, joulu oli tässä ja nyt, on tuo sama juhla kohta taas täällä, tässä ja nyt. Vuosikymmenten vaihtuessa joulunsanoma, valosta ilosta ja riemusta, on pysynyt muuttumattomana. Ja kuusijuhlatkin ovat paikkansa säilyttäneet. Mukavaa ja muistorikasta joulunaikaa!

– *Kastehelmi*

Viherpuisto / kauppakeskus (L-S 14.10.2021)

Lokakuussa Länsi-Suomella taisi olla ihan teemanumero Raumalla kauan vireillä olleen kauppakeskushankkeen johdosta. Asialla on puoltajansa mutta myös vastustajia, joista jälkimmäisiin tunnustan kuuluvani. Kun siinä vaiheessa samaan soppaan omankin lusikkani halusin, Soilikki-tyttäreni lupasi Länskäriinkin postini toimittaa, mutta lehden viralliseen kantaan ilmeisesti perustuen mielipiteelleni ei palstatilaa ole järjestynyt. Soilikilta asiaa kysyessäni hän totesi jutun luultavasti löytyvän vielä tässä yhteydessä tarjottavaksi.

Vai tulisi puistosta kohtuullisen tyyris! Hyvä, ettei sentään kohtuuttoman tyyris, oletetusti. On se kummallista, kun mikään ei enää ole suhteellista. Kallistahan se on tietysti viherpuiston perustaminenkin, mutta kohtuuttoman kallista mitä suurimmalla todennäköisyydellä kauppakeskuksen perustaminen. Onhan vanhan kunniakkaan Yhteislyseon häpeällisen hävittämisen jälkeen tapahtunut uudisrakentaminen kaikki jo pantu taas sileäksi, joten kyse tuskin on muusta kuin virheinvestoinneista. On pelkästään hyvä, ettei nyt ainakaan suin päin ole jatkettu samaa.

Raumalle on viime vuosina tullut monia valtakunnallisia yrityksiä, ja sille mitä Raumalta ei löydy, tuskin kannattaa jatkossakaan kallista myyntipaikkaa perustaa. Onhan meissä aina niitä, jotka ovat sitä mieltä että "kala" se mikä kaukaa tuodaan. Samasta syystä ilmeisesti johtuu, että tuskin kukaan kauppakeskusta kaipaava sitä pystyy omalla nimellä allekirjoittamaankaan.

– *Matti Virta*

Kon Niämelä poja apinat jaakasiva

(Tarina perustuu tositapahtumiin, Eurajoen Seurojentalolla tosiaan seikkaili aikoinaan sirkuksesta karkuun päässyt apina)

Niämelä pojist ole kerton ennenki, Villest ja Kallest. He oliva semssi säförei, et oksap poies, ko sil pääl satuiva. Koko aja oltti menos ja touhus. Pahoi taik ilkkiöi he eivä ollu, mut kon kaikenäköst täydyi keksi ja koitta, ni vahinkoijakki välil tul… ja lääkärreisui.

Mut tämä tapaus kävei yhten kesän, ko sirkus ol liikkel. Se poikkes heijänki paikkakunnalles ja sai suurt suasiot. Niämelä Niilo ei semsest pitän väli, mut ko poja aikas kinusiva, he saiva lopult luva men sin Vilho, heijä renkis kans. Ilmotukses ol kehut akropaatei ja muit temppuilijoit, ja ol siäl kaks koera, apinoi puale tusina verra ja yks sirkusheonenki. Apinat poja eivä ollu enne nähn, ko kuvis ja ne tekivä heihi suurimma säväykse, nii veikkiöit ne oliva. Vähä niiko piäne lapse, hyppelivä ja karasiva.

Koton he sit alottiva senpäeväse mankumise. Hekki tahdoiva apina, se olis kiva kaver ja sil voisis opetta kaikenäkössi tempui. He eivä uskon, kon isä-Niilo ol selittän juurt jaksai, et ei semssi marakatei sillai vaa kaupast saan, ja vaik saisiski, ei hän ikäpäivän semmost elukka huushollihi hualeis. Opettajaltakki he oliva kysel, ni et neiti Oksane ol jo tuskastun, ja lainan kirjastost semse eläinkirja, misä kerrotti apinoist ja muist ulkomaitte elukoist.

Mut sit käveiki semne tapaus, et yhten päivän naapuri Osku ol tul käymä – se ny poikkes heil, ainaki pihal, melkke joka päev – eiväk poja pruukan se jutui kuulustel sen enemppä, mut ny he höristivä korvias, kon Osku paohas jottai apinoist.

”Juu, tosi o, yks kuulemma o viäl hukas”, Oskar selit Niilol ja ja Vilhol. Hän seisoi kaivol, nost jalkas sen kanne pääl, mut lask se äkki alas, ko Tyyne kulk ohitte ämpris kans ja mulkas kamalaste. Hän ei tykän, et suarasanoe, paskase saappa laiteta kaivo kanne pääl, ja ämprin pohja ja muu astia likkannuisiva. Tupak kärys Osku suupiäles ja ihme, et se ei varis maaha, ko hän paohas. Sitä poja oliva usse ihmetel, ja kokeil itekki jonku tiku kans. Pistän suupiälehes ja koittan sanno jottai sama-aikkasest. Ain se ol tippun.

”Mikä hukas o?” Ville tivas. Hän ol pojist se, kuka ylensä ol äänes ja ensmäitten kaikis touhuis, Kalle ol paljo vaitonaisemp.

”Apin o hukas, karan siält sirkuksest! Oskar selit. ”Koko poruk ol ensiks päässy karkkuhu, neli vissin kaikkiastas, mut kolm ol saat kii hetimmite. Yks ol livistän seoraitalol päi ja sitä ol haet ja haet, mut ei löödet mistä, ainakka viäl.”

Kalle ei täsä kohta aanan viäl mittä, mut Villel raksut jo, ni et hikipisaroi triiskat ottal. Täsä olis heijä tilaisuutes saad lystikäs elukk kaveriks! Hän koit kumminki esittä välinpitämätönt, ko huamas, et isä kattel hänt hyvi epäluulosest. Se voisis honat jottai ja sen tähde hän ei kehdan kysel enemppä, mut heti ko he oliva kahde Kalle

kans, hän puuskatt: ”Me mennänki ja haeta se apina, ja tuada tän kotti! Eik oliski hauska?!”

”Mitä… äit mahta sanno?” Kalle sentä osas funterat vähä seurauksiki.

”No ei kerrot sil eikä kellä mittä! Opeteta sitä kaverit ja kerrota sit myähemi vast.”

Ja nii siin kävei, et ehtoste, ko Niilo ja Tyyne kamarist kuului kova kuarssaust ja kel oli lyän kakstoista lyäntti, poja hiiveivä ulos taskulampu kans. He oliva päiväl jo katton valmiks sarkase säki, et he saisiva eluka tuattu kotti, jos se rimpuilis, ja varan pulla fölihis. Sil he meinasiva haukutel apinat. He läksivä seorantalol päi. Sin ei ollu pitkä matka, eikä ovi ollu lukus, ko se ol remontis. Kaik piänemp tavara ol siirret muuhal ja isoma kalu peitet isoitte pressuitte al.

Pia he olivakki jo talol ja rupesiva tutkima paikoi. Ei näkyn mittä, mut sit Kalle hoksas laattial, tomus jäljei. Niit ol vähä siäl ja tääl, mut ne menivä yhde pressu al. Eluk ol vissi livahtan sisäl, ko työmiähe oliva pitän ovi auk, ja ja jään vankiks, ko he oliva lähten.

He katteliva jäljei piäne aikka ja pojilt meinas ensiks men sisu kaolaha, vaik he tiäsivä, et ei se apin kauhja iso ollu, mut mitä, jos se kumminki puris heit? Lopult Ville rohkas ittes, vilkas Kallet, men nostama peitto ja kurkkas sen al. Siäl näyi paljo ruskioi tualijalkoi, eikä mittä muut.

”Ei se tääl ol…” hän sanoi pettynnyn Kallel. Kalle seisoi hänen selkäs takan, arkempan, mut uskals sit itekki kurkat pressu al. Mut siin samas kuului aika kahaus ja pressu toisest pääst läks joku liikkel! Siäl se otus karas toisse huanesse, pitk hänt vaa viipot peräs. Ville meinas lähti se perähä, mut Kalle ol täl kertta viissamp: ”Älä peljät sitä enemppä! Katota, mihe se men. Muuto me ei saada sitä ikän kii”, hän kuhis velipojal.

Villeki käsit, et eläin olis varmaste vikkelämp ko kumpaka heist ja he läksivä yhteistuumi hiipimä piänemppä huanet päi. Siäl ei tiätyste näkyn vilaustakka pikkukaverist, se ol vissi jatkan jo ettippäi, porstuaha. Siält ol kolm oveläppi, köökkihi, isso salihi ja pihal. Muu ove ol viät maalauksel, mut iso ulko-ovi ol paikallas ja se ol visusten kii. Poja huamasiva, et jälje johtiva piäne köökkihi, ja siält ei ollu muut ulospäässy. Laattial ol sahajauho ja muut tomu, ni piäne käpäläjälje näyivä selväste. Se ol hypän tiskipöödäl ja siit vissi puulaatiko taa. Villel ol säk valminas, ja he tekivä rynnäkö puukopa pääl, Kallel käde ojos ja Villel säkisuu ammollas. Mut otus ol heit vikkelämp, tiätyste. Se loikkas kon ammus ylös, hyppäs kannel, ponkas siit saman tiä heijä välistäs laattial ja siit pakko, niiko olis valu ol persse al.

Ville suust pääs manaus, ja hän moitei velipoikka hittaudest: ”Mikses sää kaapan sitä sylyhys?!”

”No en kerjen…”Kalle vastas ja jatkoi ivalisel äänel: ”Mikses ite napan stää sin erinomasse säkkihis?”

Täst tul oikke eipäs juupas-sanasota pojil. Väsynnyiki he jo oliva, mut lopult Ville käsit, et ei kinamisest ollu mittä hyätty. Kalle ehdot, et he tulsiva seoravan yän uudestas. Hänel o jo kova uni ja oma sänky kankastel miäles. Kelloki ol varma jo vaik mitä ja isä ol sanon, et hän herätäis heijä aikasi sokerjuurikaspellol perkkama. Saisiva siit vähä palkkaki.

”No sit se o jo häipyn johonkki muuhal, jos ei me ny sitä saada kii… se lähte varma ulos, ko miähe tuleva aamuste, ja mene tiäs mihe”, Ville selit. ”Eik se olis niiiii kiva leikkikaver”, hän katoi Kallet anovaste.

”Olis kaiket, mut mil ilvel me se kii saada? Se o nii vilpas.”

”Laiteta sil joku ansa ja haukutella se pullan kans sin”, Ville vastas. Se ol ollu hänen alkuperäne suunnitelmas, mikä ol välil jo unhottun.

”Olkkos sit, mut koko yät ei tääl olla. Jos ei se men suu anssahas aika pia, ni mää ainakki lähde kottihi”, Kalle myännyi.

Tuumast toimehe, he värkkäsivä jonkulaise ansa elukal, paffilaatikost, kon eivä muut keksin. He käänsivä paffilaatiko kyljelles, pistivä se sali nurkkaha ja sirotteliva pullamurusist polku sin. Laatiko peräl ol kokonaine lonkasiivu. Ittelles he tekivä jostai levyst näkösuaja, ja menivä sen taa vartoma, ja jos apin tulis ja menis laatikkoho, he tukeisiva sen tiä. He nojasiva seinähä ja kuulusteliva hiire hilja, kuuluisik mittä rapina. No, ei kuulun, apina tais ol jossai kolos vetelemäs hirssi, eikä tiätän tua taivallist herkullisist pullanpalasist. Siin alkoiva kummanki silmä lupsattelema, ko varrotti, ja ensiks putos Kalle unte mail. Ville koit hänt tuljutta: ”Herä, herä, ei tän koissama tult!” Hän muksaut velipoikka kylkkehe nii kippiäste, et tämä tiuskas: ”An muun ol raohas, mää ota piäne nokose. Vahdi sää, jos se tule ja herät muu sit.”

”Shhh! Shhh! Ol ny vait! Ny se ei ainakka tul tän päinkkä!”, Ville sihaht kiukkusest. Hän funteras hetke ja lupas sit: ”Nuku sää ny sit ja mää herätä suu vahtihi hetke pääst.”

Mut niinko vissi arvat, uni voit molemma poja ja kumpaki nukui makkiaste, ko kello tul kuus ja ensmäine tyämies tul paikal. Onneks hän kolistel pihal jottai tavaroit, ni poja heräsivä, ennenko hän kerkes sisäl. Poja siirsivä äkki levy syrjemäl, ja huamasiva, et kyl apina-kehvel ol heit vetän nenäst! Pullamuruse ja siivu paflaatikost oliva häipyn sinä aikan ko he nukuiva, mut he eivä kerjen sitä se enemppä ihmettelemä, kon täydyi pötki pakkoho sali klasist. Ulkko kuului pulina, sin ol tullu muitakki tyämiähi, mut poja pääsivä talo takakaut livahtama pusikko ja siält kottihi. Mut mitä ny isäl sanotais? Se olis varma jo heijä kamarisas ihmettelemäs, mihe poja oliva häipyn.

Kaikeks onneks Niilo on vähä myähäs. Hän ol ollu nostelemas maitotonkki navetos, ja meinas juur lähti sisäl, ko Tyyne pysät häne. ”Tules ny sääki kattoma tätä Unelmat, onk se utareis suu miälestäs jottai erikoist? Se niiko arista niit, eikä an muu oikke lypsä.” He menivä ulos naveton taa, misä Hilkka ol lypsämäs. Unelmat tutkitti ja

ihmeteltti, sit päätetti, et täydyis soitta eläinlääkäril. Sit kello oliki jo melkke pual seittemä, kon Niilo läks navetost tuppaha. Poja tuliva juur pahimoilles pihal ja näkivä, et isä o tulos, nostel housuijas ja pudistel päätäs. Taas tulis ylimääräst rahameno. He karasiva oma kamarihis niiko viimist päivä, ja kerkesivä juur heittämä polvihousus nurkkaha ja hyppämä peito al, kon isä ol jo ovel ja huus: ”Poja, herätys! Töit tiados!”

Poja kömmeivä aamupuurol ja hiaroiva silmiäs. Yä ol jään aika lyhkäseks, ko he normalist menivä nukkuma viimistäs kymmenelt. Ny ol kello tain käyd jo kaht, ko he oliva simattan sin nurkkaha. Isä ei onneks huaman mittä erikoist. Silmä sikkuras he laahustiva sokerjuurikaspellol ja nypeivä paskruahoi kankkia sorttisest. Kumpaka ei sanon sanaka, ennenko isä tul kattoma tyä jälkki ja tuama mehu. Hän ol hyväl pääl, kon eläinlääkär ol käyn eikä ol ottan mittä, antan vaa salva Unelma utaresse. Hän, vastoi tavoijas, kehaski poikki. He oliva kuulemma tehn hyvä tyät. Täst poja friskannuiva severa, et rupesiva suunnittelema, et seoravan yän mennäis viäl kattoma, jos apinat näyis.

Ville stää ensmäsen rupes toimittama, ko isä ol men takasi töihis. ”Mut sit ei kyl nukuta!” Kalle vannot. ”Mää e montta yät ruppe siäl kuhkima. Jos ei ens yän sitä saada, anneta ol.”

”Juu, juu”, lupas Ville. Sit hän kekkas: ”Juada ehtoste kaffet oikke mont kupilist, ni sit ei tul uni. Valvota koko yä!” Kalle ei ollu täst oikke innostun, ko hän ei tykän kaffest, mut ehtoste, ko äit pist pannu pääl, kon ol saan lypsy reeraha, poja olivat tuvas ja jäivä pöödä viärehe oikke vartoma, et vesi kiahuis. Tyyne stää ihmettel, kon ei poikki ylensä kaunin suviehton sisäl näkyn. Jos ol sattest, ne pelasiva tikkupeli taik Myllymatti, ja Ville saatoi joskus otta kaffet ja pullamössö. Kalle ei ikä ottan kaffet. Hän ol kerra maistan ja sylkäs melkke pöödäl, nii paha se häne miälestäs ol.

Mut ny Tyyne ja Hilkka katoiva silmä ymmyrkäisin, ko pojil kaadetti kuuma kaffet kuppihi, ja he lisäsivä kumpaki aika loraukse kerma, ottiva sokerpala huuleittes välihi, niinko yhtesest sopimuksest, ja rupesiva sit ryystämä. Kerma ol jähdyttän kaffe sopivaiseks. Välil he haukkasiva kakkovoileippä ja ryystivä taas. Kallelt se kävei vähä vaikkemmi, mut urhollisest hänki kaks kupillist joi, ja men siin aika mont sokerpalaki mukan. Tyyne meinas sanno, et ei sokeri sentä syädä ko leippä, mut annoi sit ol, ei tämä villi varma kaua kestäis. Ville ot viäl kolmannenki kupillise, ko äit kääns selkäs, ja Hilkka ol men kamarihis, ja kävei nii, et pannu ol tyhi, ko Niilo tul sisäl ja meinas kaatta ittelles.

”Kuka kaike kaffe o ryypän”, hän ihmettel. ”Pruukka pannus sentä ainakki yks kupiline ol, vaik te naise olettekki kovi kaffen perähä…”

”Emme stää Hilkkan kans ol juan, ko yhde kupilise…” Tyyneki ihmettel ja hoksas: ”Poja stää joiva, kumpakin ainakki kaks kupilist, Kalleki, kon ei enne juan ko kerra. En tiä, mikä niit ny riiva.” Tyyn kattel Niilot klaseis ylitte ja jatkoi sit kutomistas. ”Keitänk mää suul lissä? Hän sit huamas kyssy.

Niilo pudistel päätäs. ”Ei tart, anta ny ol. Mut kalliks tämä tule, jos pojakki joka ehto ruppe noim pali stää juama…” hän huamas ja raavei korvallistas. ”Ja mitä jos ne ruppe aamusinki ottama kaffet? Sit täyty kyl rajotta! Ottik ne kerma ja sokeri kans?” Hän sit huamas. Seki meno viäl…

”No ottiva, mut en usk, et tätä kauemppa kestä… tämä o ny joku keksint vaa. Olla olevannas niinko aikuisekki”, Tyyne meinas. ”Se mene ohitte, san muu sanonnu.”

Ja saman ehton poja läksivä taas öisel retkelles, eikä tullu uni silmähä, ei edes sillo, ko he tuliva kotti joskus kolme aikka. Apinast ei näkyn vilaustakka ja poja kyllästyivä kököttämä hilja piilos. Nukkuis ol aika sentä kulun, mut ny kello viisari mateliva nii verkalles, et välil täydyi tarkista, liikkuk se minuutviisar lainka. Oma kello pojil ei viäl ollu, mut seorantalo kello ol porstuas, hyvi peitettynnäs. Siält he käveivä aikka kattomas. Kaks seoravaki yät men täsä touhus. Ehtoste juatti kaffet ja yäl mentti kytiksel. Elukka ei näkyn missä, vaik he oliva tuannu kotto juusto ja lauantaimakkara, ja sirotellu piäni kapplei eri paikoihi. Välil niit ol häipyn, välil ei, mut severa kumminki, et he tiäsivä, et eluk jossai lähimail kortteera.

Jatku seoravas numeros, kui mahta pojil käyd…

– *Leena Falttu –*

KRISTIINA VEHNÄTUKKA – romaani

Vihdoin kirja on valmis! Ainostaan vuoden myöhässä, jopa enemmänkin, koska kustantaja lupasi sen tulevan ulos painon uunista vasta ensi vuoden puolella.

Kirjan kirjoittaminen itsessään ei ole ollut sen vaikeampaa kuin aikaisemmin, mutta olosuhteet tekivät työn todella haastavaksi. Jossain synkimmässä vaiheessa epäilin, etten saa sitä koskaan valmiiksi.

Viivähdetään kuitenkin hetki ideassa ja sen synnyssä ennen varsinaista synkistelyä.

Tunsin, että olin saanut Agatha-sarjan päätökseen. Vainio-Tanin Elsaan oli toivottua jatkoa, ja pahoittelen; olin tainnut tahtomattani erehdyttää lukijoita. Kirjahan päättyy kuin kesken, mutta pitkän aikaa ratkaisu oli mielessäni päätepiste enkä halunnut miettiä tarinaa eteenpäin.

Minulla oli erilaisia ideoita, mutta toisaalta, miksi en kirjoittaisi keskiajasta, lempilapsestani? Uskaltaisinko? Haluaisivatko lukijat tietää, miten Juuselan talo ja suku saivat alkunsa?

Jostain syystä mieleeni nousi Kristiina-nimi ja samoin se, että häneen liittyisi rosvojoukko. Nykykielellä kidnappaus ja ihmiskauppa. Aloin työstää tätä yhtälöä, mutta ensin oli tarkistettava faktat, vaikka paljon olen aikakaudesta lukenut. Voisiko tämä tapahtua oikeassa elämässä?

Romaani sijoittuu 1300 – ja 1400 – lukujen taitteeseen, ja olen kuvaillut sitä seikkailukertomukseksi. Liinmaan linna on palanut, ja se tuo helpotusta talonpoikien kaupankäyntiin. Kristiinan isä Jose on erinomainen kauppamies, mutta kuten kirjassa tulee esille moneen kertaan, vaimoaan hän ei hallitse. Rouva Margaretha ja miniä Brita haluavat päästä eroon Kristiinasta, hinnalla millä hyvänsä.

Kirjan koira Hurtta on Kristiinan ystävä ja turva. Sen esikuva on Uljas Mustani, Alhovaaran Väinö Iisakki.

Kevät ja kesä ovat puutarha-aikaa, syksy ja talvi kirjoittamisen aikaa. Viime vuodet eivät vaan ole noudattaneet tätä kaavaa. Liisa-äitini kuoli 16.10.2021. Tätä edelsi kahden vuoden mittainen alamäki. Laskin, että lähemmäs 30 kertaa hänet kiidätettiin Satasairaalaan joko kotoa tai Jokisimpukasta. Minä ajoin Porin väliä, vierailin Simpukassa ja lämmitin hänen taloaan. Tähän kuluivat ne kuukaudet, jolloin minun olisi pitänyt kirjoittaa.

Liisa saatiin aika ajoin parempaan kuntoon, ja hän pystyi asumaan omassa kodissaan. Kotihoito kävi kolme kertaa päivässä, ja minä hoidin mm. ruokapuolen ja lämmityksen. Tein sen, mitä pystyin. Silti nyt tuntuu, että se oli liian vähän.

Toisaalta ulkopuoliset näkevät asiat laajemmin. Kun äiti oli lakannut hengittämästä, hoitaja kääntyi takaisin ovelta ja sanoi todella vilpittömästi: ”Marja, sinulla ei ole mitään kaduttavaa. Olet pitänyt niin hyvää huolta äidistäsi ja käynyt katsomassa häntä.” Näihin sanoihin minun on helpottavaa palata.

Tämän kaiken tein puolikuntoisena; minulla oli kovia kipuja ja nukuin huonosti. Nimittäin toukokuun lopussa 2020 Fiinun koronakynsi survaisi oikeaan nilkkaani. Haava tulehtui pahasti. Olen sekä koira – että puutarhablogeissani kertonut tapahtumasta ja sen seuraamuksista, joten en lähde piiitkäää reissua tässä kertaamaan.

Nyt olen onneksi tilassa, jossa voin esitellä: ”ex-haavani”. Kiitos verisuonikirurgien. Seuraavaksi otan yhteyttä potilasasiamieheen, ja tähän minua on kannustanut myös laskimon laseroinut kirurgi.

Edellä mainituista johtuen jouduin korjaamaan ja hiomaan Vehnätukan tekstiä, monet kerrat, ennen kuin pystyin luovuttamaan sen kustantajalle. Osan olin selvästi kirjoittanut pätkissä ja kiireellä; sanat todella rankaisivat minua. Teksti oli epäjohdonmukaista, paikoitellen suoraan sanoen huonoa. Yhtälailla ne kappaleet, joihin olin pystynyt syventymään, erottuivat, ja valoivat minuun uskoa. Kai sentään osaisin vielä kirjoittaa?

Niin muuten, vaikka toisin olin päättänyt, Vainio-Tanin Elsan jatko-osa on työn alla. Työnimenä on Pää-Poussan Elsa. Muutakin uutta kirjoitusrintamalle kuuluu. Meillä on Faltun Leenan kanssa yhteiset Facebook-sivut: Kirjailijaystävykset Eurajoelta. Kerromme uusista projekteista ja palaamme myös jo julkaistuihin kirjoihin. Tervetuloa tutustumaan ja tykkäämään!

– Marja Hiltunen

Miniristikko

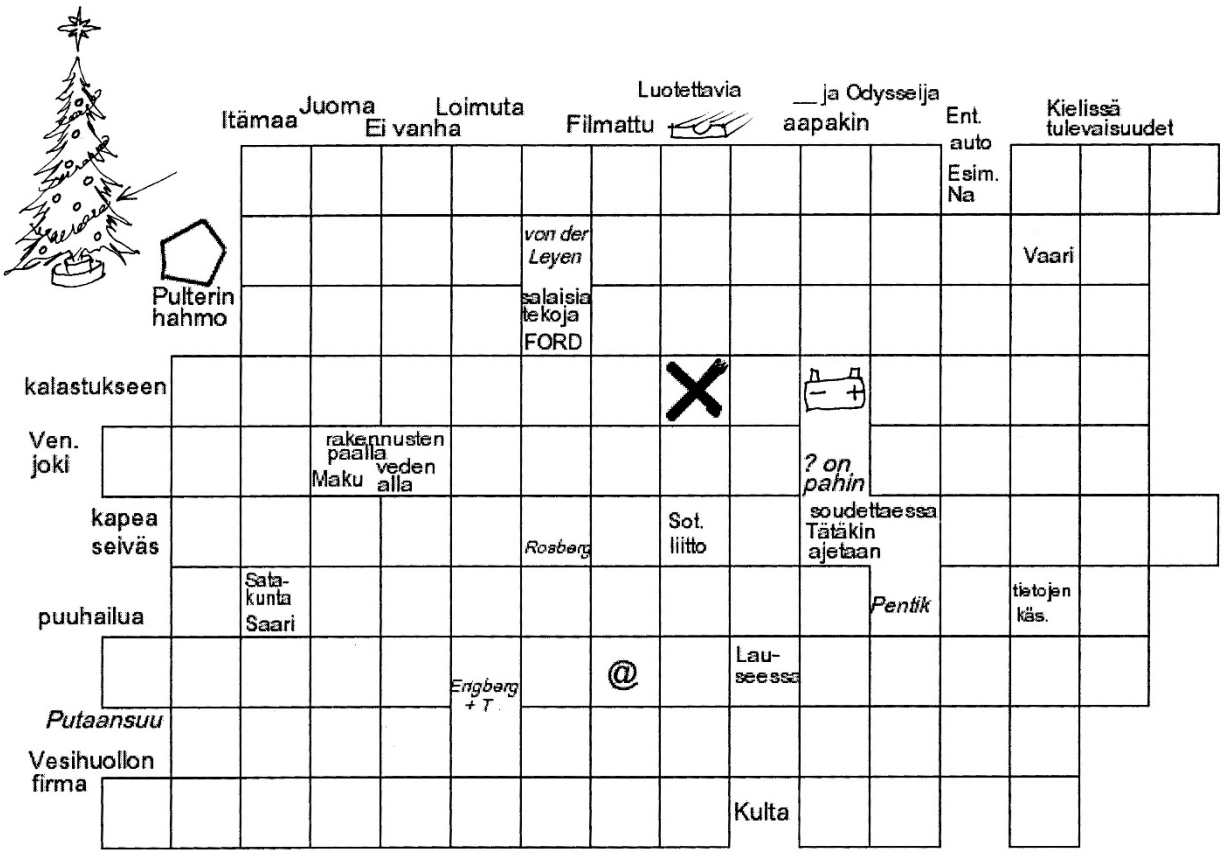

Laatinut: *T. Perkiö*

Ratkaisu on sivulla 8.

HYVÄÄ JOULUA KYLIEN VÄELLE

JA KIITOKSET MENNEESTÄ VUODESTA

TOIVOO

RIKANTILAN KOULUN KYLÄYHDISTYS